

Aan
de gemeenteraad

Datum
Zaaknummer 2022-0007069

Betreft Stand van zaken eenzaamheidsbeleid

Vergadering van
Portefeuillehouder: Peter Heijkoop
Begrotingsprogramma Sociaal en Zorgzaam Dordrecht
Kernteam/Opgave: Stad - Zorg & Ondersteuning
Auteur: Rick Langerak
E-mail: r.langerak@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Helma Seelen
Openbaar: Ja

Raadsinformatiebrief

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

Gemeente Wmo: verstrekt subsidie voor algemene, lichte ondersteuning.

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

Veel van onze inwoners voelen zich eenzaam. Door corona zien we dat eenzaamheid toeneemt; onder oud en jong. Het bestrijden van eenzaamheid is een verantwoordelijkheid van de samenleving. Het is een probleem van ons allemaal. Als gemeente proberen wij projecten te ondersteunen en ontmoeting te faciliteren. In Dordrecht gebeurt er gelukkig ook veel. Dordtse organisaties en ondernemers hebben de afgelopen jaren veel inzet getoond tegen eenzaamheid. Nog steeds melden organisaties zich aan die mee willen doen aan de permanente campagne tegen eenzaamheid.

Eind 2021 heeft het college het discussiedocument 'zorg en wonen' naar de gemeenteraad gestuurd. Dit stuk geeft weer op welke wijze wij onze oudere inwoners kunnen ondersteunen in hun wensen met betrekking tot wonen en zorg, maar er wordt ook een relatie gelegd met ontmoeten, voorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte. Een programma op dit thema zou in relatie moeten worden gebracht met de bestrijding van eenzaamheid.

Maar het allerbelangrijkste is en blijft dat inwoners naar elkaar omzien, hun burens kennen, elkaar ontmoeten in kerken, moskeeën, (sport)verenigingen en op andere plaatsen waar inwoners bij elkaar komen. Dat kan de overheid niet overnemen; zij kan dat alleen ondersteunen.

Wat is de te delen informatie?

Aanpak Ouderen en Eenzaamheid

Vanuit het eenzaamheidsbeleid spelen we voornamelijk in op de vier belangrijkste factoren in relatie tot eenzaamheid: persoonlijk contact, mogelijkheid tot ontmoeting, regie (op eigen leven en omgeving) en gezondheid (fysiek, cognitief, sensorisch, psychisch). Hier is in de aanpak Ouderen en Eenzaamheid 2018-2022 en de uitvoering rekening mee gehouden. Ook de ambities vastgelegd in de visie op ontmoetingsplekken 'Omzien naar elkaar' ondersteunen die ambitie. Als gemeente willen wij dat inwoners elkaar in iedere wijk kunnen ontmoeten - op plekken die door een verscheidenheid aan partijen worden geïnitieerd en gefinancierd. Daarmee hopen we ook de strijd tegen eenzaamheid te ondersteunen.

In de aanpak Ouderen en Eenzaamheid zijn drie actielijnen opgenomen: voorkomen en

verminderen eenzaamheid, toekomstvisie vergrijzing en ketenaanpak dementie. De activiteiten die binnen deze actielijnen zijn uitgevoerd, staan in Bijlage 1.

Benadrukt moet worden dat eenzaamheid onder alle leeftijden voorkomt. Hierom richten activiteiten tegen eenzaamheid zich op jong en oud.

Uitvoering

De bovenstaande actielijnen vertalen zich in activiteiten. Het gaat dan om verbetering van bestaande aanpakken, structurele inbedding aanpak eenzaamheid en de ondersteuning van de vele initiatieven in de stad.

Verbetering bestaande aanpakken

Het inzetten van erkende interventies die aansluiten bij de vraag van senioren, dragen bij aan het voorkomen en aanpakken van eenzaamheid. Onze interventies gericht op het zekerder en mobieler maken van mensen, zoals 'Grip en Glans' en 'Vallen Verleden Tijd', verbeteren wij door in gesprek te gaan met Dordtse senioren. Ook verbeteren wij deze interventies middels het ZonMw project 'Senioren Sterker', in samenwerking met Rotterdam, Papendrecht en Vlaardingen. Daarnaast werken we samen met onze zorg- en welzijnsorganisaties aan het verbeteren van het gebruik van bestaande ondersteuning bij dementie door inwoners met een migratieachtergrond. Ook dit is een ZonMw project. Deze twee projecten worden met tijdelijke middelen gefinancierd.

Structurele inbedding aanpak eenzaamheid

Er zijn veel lokale partijen die zich inzetten om eenzaamheid tegen te gaan. Deze partijen ontvangen subsidie voor de uitvoering van hun werkzaamheden. Dit zijn bijvoorbeeld Wijk voor Wijk, Buurtwerk, de Buitenwacht en Sterrenburgers voor Sterrenburgers. Buurtwerk heeft bijvoorbeeld ingespeeld op de corona pandemie door salsa balkonessies te organiseren voor ouderen in seniorencomplexen. De samenwerking met deze partijen zorgt voor een structurele inbedding van het eenzaamheidsbeleid in Dordrecht. Zie Bijlage 2 voor een overzicht van (structurele) subsidierelaties met partijen die zich inzetten tegen eenzaamheid.

In de afgelopen jaren is er een duurzaam netwerk ontstaan van betrokken inwoners, vrijwilligers, gebedshuizen, ondernemers en organisaties die zich samen sterk maken om eenzaamheid tegen te gaan. Dit netwerk zet zich continu in om activiteiten of ondersteuning te bieden aan eenzame inwoners. Dit netwerk 'draagt' het lokale eenzaamheidsbeleid en zorgt voor inbedding in de stad.

Doordat bij eenzaamheid veel factoren een rol spelen zoeken we de verbinding met andere beleidsdomeinen. De inrichting van de woon- en leefomgeving kan een rol spelen bij het stimuleren van sociale contacten. Ook sport en bewegen, gezondheid en cultuur kunnen bijdragen aan het tegengaan van eenzaamheid. Een vergevorderde samenwerking is gerealiseerd met het domein Sport. Sportcoaches organiseren bijvoorbeeld activiteiten tijdens de inloopactiviteiten van *Houd uw geheugen fit*. Eén van de partijen die deze inloop organiseert is het Energiehuis. Op deze manier is cultuur ook aangehaakt bij de aanpak tegen eenzaamheid.

Ondersteuning van vele initiatieven (met incidentele middelen)

Heel veel organisaties (zorg, welzijn, gezondheid), inwoners, vrijwilligersorganisaties en ondernemers zetten zich in tegen eenzaamheid. Met incidentele lokale middelen en rijksmiddelen zijn tal van initiatieven ondersteund en uitgevoerd. Bijvoorbeeld de ontmoetingsruimten in de wijken die een belangrijke functie vervullen voor ontmoeting en samen eten. Veel van deze incidentele activiteiten zijn nu opgenomen in de programmering van (vrijwilligers)organisaties en maatschappelijke ondernemers en worden bekostigd uit de reguliere subsidies.

Levensbepalende gebeurtenissen

Levensbepalende gebeurtenissen (ook bekend als life events) zijn gebeurtenissen in het leven waarna eenzaamheid zich mogelijk kan ontwikkelen. Het gaat hier vaak om impactvolle gebeurtenissen. Voorbeelden zijn het krijgen van een eerste kind, verhuizen of het verlies van een naaste. Op deze momenten is het belangrijk om mensen om je heen te hebben of steun te vinden. Voorbeelden van lokale ondersteuning bij life events zijn bijvoorbeeld Home Start (steun voor jonge moeders), steun bij verlies van een naaste (TrösT) of de Dordtse Helden die jongeren ondersteunen die in Dordrecht zijn komen wonen. Het is bekend dat deze interventies effectief zijn tegen eenzaamheid en het voorkomen hiervan. Veel van deze aanpakken worden uit reguliere subsidies bekostigd.

Invloed coronapandemie

Vanzelfsprekend heeft de coronapandemie invloed gehad op de uitvoering van de aanpak Ouderen

en Eenzaamheid. Veel activiteiten konden niet doorgaan. Vooral bij informele zorgvoorzieningen met veelal een preventief karakter was dit het geval. Samen eten en culturele uitjes werden lange tijd onmogelijk en inloopgelegenheden moesten veelal dicht. In deze periode hebben een aantal partijen krachten gebundeld. Onder andere de samenwerking Licht voor Dordrecht heeft veel initiatieven opgepakt. Mensen die klem kwamen te zitten doordat fysieke ontmoeting vaak niet meer mogelijk was, kregen toch een maaltijd, raambezoekjes, post of regelmatig een telefoontje. Eenzaamheid onder jongeren kwam ook beter in beeld gedurende de pandemie. Hier werd ook op geageerd.

Al met al zijn (informele en formele) ondersteuningsvoorzieningen creatief omgegaan met de beperkingen van en nieuwe inzichten uit de corona periode.

Eenzaamheidscijfers (Gezondheidsmonitor, GGD)

We zien dat in alle gemeenten de eenzaamheid in 2020 is toegenomen ten opzichte van 2016.

- In Nederland steeg het percentage eenzamen tussen 2016 en 2020 van 43% naar 47%.
- In Dordrecht steeg het percentage eenzamen tussen 2016 en 2020 van 48% naar 49%.

Deze stijging van het percentage eenzamen is deels te verklaren door de gevolgen van de coronapandemie, zoals het sluiten van voorzieningen zoals ontmoetingsruimten en het feit dat het moeilijker is om sociale contacten te onderhouden door de beperkende maatregelen. De stijging in het percentage eenzamen is in Dordrecht kleiner dan de stijging van het percentage eenzamen in heel Nederland. Recente cijfers over 2021 zijn nog niet beschikbaar.

Financiën

De kosten van vele initiatieven en activiteiten van de aanpak Ouderen en Eenzaamheid 2018-2022 zijn gedekt via de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad, de Rijksbijdrage eenzaamheid en de landelijke corona-compensatiepakketten op het Sociaal Domein. Daarnaast zijn er ZonMw subsidies ontvangen door onze ketenpartner Internos en de gemeente Rotterdam. Deze worden ingezet voor het verbeteren van gebruik van zorg door inwoners met dementie door inwoners met een migratieachtergrond en het project 'Senioren Sterker' waarmee we erkende interventies zoals Grip en Glans verbeteren.

Risico

We leven in een geïndividualiseerde samenleving waar eenzaamheid op de loer ligt. Er is veel ondernomen tegen eenzaamheid door onze inwoners, vrijwilligers en organisaties, geloofsgemeenschappen en ondernemers. Als college geloven wij in de kracht van de samenleving en het belang van de onderlinge betrokkenheid van inwoners op elkaar. Dat willen wij ondersteunen, maar kunnen wij niet overnemen.

De meeste activiteiten voor het ondersteunen van eenzame mensen zijn geborgd. Desondanks is de aanpak Ouderen en Eenzaamheid 2018-2022 van tijdelijke aard en loopt af. Daarmee vervallen de middelen voor bijvoorbeeld de volgende activiteiten.

Activiteit	
Uitbreiden van 4 naar 6 wijk en inloopactiviteiten <i>Houd uw geheugen fit</i> . Dit zijn activiteiten voor mensen met beginnende geheugen problemen.	€ 30.000
Voorzetten eenzaamheidsproject Wij Crabbehof/Wielwijk.[1]	€ 88.000
Villa TrösT	€ 18.000
Overige werkzaamheden eenzaamheid: website, Week tegen Eenzaamheid, campagne, nieuwe initiatieven, communicatie.	€ 30.000
Ontmoetingsruimten	€ 166.000

Het is aan de nieuwe raad en college om besluiten te nemen over de continuering van deze activiteiten.

[1] Er is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van Wij Crabbehof. 'De waarde van WIJ', beschikbaar op <https://www.verwey-jonker.nl/publicaties/> vanaf de datum van publicatie.

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

2022 is het laatste jaar van de aanpak Ouderen en Eenzaamheid. Hierna worden reguliere werkzaamheden voortgezet.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

Gidsmiddelen, het coronasteunpakket en rijksmiddelen eenzaamheid worden ingezet tot en met 2022. Dit stopt na 2022.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

Voortgang aanpak eenzaamheid - Raadsinformatiebrief;

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

raadsbesluit "ouderen en eenzaamheid". Raad 18-12-2018. RIS 2216006 (STD/2210705)

raadsbesluit "intensivering zorg voor ouderen en eenzaamheid". Raad 23-4-2019. RIS 2316450

Het college van Burgemeester en Wethouders

secretaris

burgemeester

Bijlagen

1. Bijlage 1. Actielijn Eenzaamheid, voortvloeiend uit aanpak Ouderen en Eenzaamheid 2018-2022
2. Bijlage 2. Subsidierelaties met partijen die eenzaamheid aanpakken